

Ceļa karte skolotājam

8.1. Atklājumu un baznīcas reformu laikmets

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12–14 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: iepazīt un vērtēt renesanses laika humānistu atziņas, atklājumus zinātnē, mākslā, lai raksturotu un skaidrotu to ietekmi uz izmaiņām sabiedrības uzskatos un rīcībā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Atklājumi zinātnē un ietekmes zudums Vidusjūras reģionā spieda eiropiešus meklēt jaunus tirdzniecības ceļus, preces, resursus un tirdzniecības partnerus. (S.Li.5.) - Humānistu uzskatu sistēma bija centrēta uz cilvēku, tā vērtībām, prasībām – pretēji viduslaiku uzskatu sistēmai, kuras centrā bija Dievs. (S.Li.6.) - Humānistu uzskati veicināja zinātnes, mākslas un politiskās domas attīstību. (S.Li.6.) - Reformācijas ietekmē kristīgā sabiedrība kļuva daudzkonfesionāla. (S.Li.6.)	- Atbildot uz jautājumiem, analizē humānistu darbu fragmentus. - Saskata jaunievedumus humānistu uzskatos par cilvēka lomu/vietu salīdzinājumā ar viduslaiku uzskatiem. - Prezentē, analizē un pamato ar argumentiem jaunievedumu ietekmi uz sabiedrības uzskatiem un cilvēku rīcību. - Atšķir dažādu konfesiju baznīcas savā dzīvesvietas apkārtnē un skaidro to rašanās iemeslus.
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Izpētot humānistu atziņas, izgudrojumus un atklājumus, novērtē, kā un kāpēc jaunajos laikos pakāpeniski mainījās cilvēku dzīvesveids, saimniekošanas organizācija, sabiedrības vērtības un attieksme pret reliģiju. (S.9.6.1.)	Attīsta ieradumu ar iecietību izturēties pret dažādiem uzskatiem. (Tikums – tolerance, vērtība – brīvība)
Jēdzieni: renesanse, humānisms, Lielie ģeogrāfiskie atklājumi, reformācija, protestantisms, kolonijas/koloniālisms.	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Kādi bija humānistu uzskati par zināšanu nozīmi cilvēka dzīvē?	Skola2030	8.1. Atklājumu un baznīcas reformu laikmets	https://mape.gov.lv/catalog/materials/36342F18-5DAE-41FB-82C5-D8F65131A628/view
	Tavaklase.lv	Humānisms un tā ideju aktualitāte mūsdienās	https://www.tavaklase.lv/video/humanisms-un-ta-ideju-aktualitate-musdienas/
Kādas pārmaiņas notika jauno laiku sākumā?	Skolo.lv	Atklājumu un baznīcas reformu laikmets	https://skolo.lv/course/view.php?id=159492&section=1
Kāpēc sākās reformācija, un kādas bija tās sekas?	Skolo.lv	Atklājumu un baznīcas reformu laikmets	https://skolo.lv/course/view.php?id=159492&section=1
Kā reformācija norisinājās Livonijā?	Tava klase	Reformācija Livonijā	https://www.tavaklase.lv/video/reformacija-livonija/
		Reformācijas aizsāktās pārmaiņas Livonijā	https://www.tavaklase.lv/video/reformacijas-aizsaktas-parmainas-livonija/

Izdevniecību atbalsts

- Purēns, V. *Latvijas un pasaules vēsture 8. klasei*. Rīga: RaKa, 2021. 208 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Pasaules vēsture pamatskolai 2*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2013. 104 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Latvijas vēsture pamatskolai 2*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2012. 80 lpp.

8.2. Absolūtisms

Ieteicamais laiks temata apguvei: 10–12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: apgūt Eiropas absolūto monarhiju veidošanās un uzbūves pamatprincipus, lai saprastu, kā radās teritoriāla valsts, un izpētīt absolūtās monarhijas raksturīgākās izpausmes mākslā un arhitektūrā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Absolūtisms bija mēģinājums vienot vienas valsts iedzīvotājus, izmantojot neierobežotu valdnieka varu. (S.Li.3.) - Absolūtisma laikmetā izveidojās teritoriāla valsts un tai raksturīgā centralizētā pārvalde. (S.Li.3.) - Absolūtisms atbalstīja zinātņi, mākslu un arhitektūru un izmantoja tās kā valdnieka varas balstu. (S.Li.6.) - Pēc absolūtisma tradīcijām pārvaldītais valsts attīstību būtiski ietekmēja valdnieka personība. (S.Li.1.)	- Analizē valsts varas un pavalstnieku attiecības. - Vērtē valdnieka personības ietekmi uz sabiedrību. - Diskutē par to, kā valdīšanas forma ietekmē un izmanto savā labā kultūru (materiālo, piemēram, arhitektūru u. c.; nemateriālo, piemēram, reliģiju, mākslu u. c.).
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Apgūstot absolūtisma izpausmes dažādās Eiropas valstīs, veido izpratni par daudzveidīgu valsts varas ietekmi uz sabiedrību un individu, kultūru un zinātņi, antidemokrātisku sabiedrību rašanās cēloņiem un trūkumiem. (S.9.6.4)	Attīsta ieradumu saskaņot savas un sabiedrības intereses. (Tikums – atbildība, vērtība – cilvēka cieņa)
Jēdzieni: centralizācija, absolūtisms/absolūtā monarhija, galms, muižniecība, parlamentārā monarhija, baroks, merkantilisms, manufaktūra.	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Kāpēc un kā Eiropā notika valstu centralizācija?	Skola2030	8.2. Absolūtisms	https://mape.gov.lv/catalog/materials/11042045-B388-4F84-A78B-CDA5A360E460/view
	Skolo.lv	Absolūtisms	https://skolo.lv/course/view.php?id=159492&section=2
Kā funkcionēja absolūtās monarhijas valsts modelis?	Skolo.lv	Absolūtisms	https://skolo.lv/course/view.php?id=159492&section=2
Kā absolūtā monarhija izpaudās dažādās Eiropas valstīs?	Tavaklase.lv	Dažādās absolūtisma izpausmes Eiropā	https://www.tavaklase.lv/video/dazadas-absolutisma-izpausmes-eiropa/
Kāda bija karaļa personības loma absolūtisma apstākļos?	Tavaklase.lv	Dažādās absolūtisma izpausmes Eiropā	https://www.tavaklase.lv/video/dazadas-absolutisma-izpausmes-eiropa/

Izdevniecību atbalsts

- Purēns, V. *Latvijas un pasaules vēsture 8. klasei*. Rīga: RaKa, 2021. 208 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Pasaules vēsture pamatskolai 2*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2013. 104 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Pasaules vēsture pamatskolai 3*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2014. 104 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Latvijas vēsture pamatskolai 2*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2012. 80 lpp.

8.3. Hercogistes un lielvalstu varas laiks Latvijas teritorijā

Ieteicamais laiks temata apguvei: 14–16 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: saskatīt un raksturot teritoriālās pārmaiņas Livonijā 16.–18. gs., salīdzinot vairāku vēstures periodu kartes, rakstītos un vizuālos vēstures avotus un daiļliteratūras fragmentus.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Sākot ar 16. gadsimtu, Livonijas kaimiņvalstu cīņa par kontroli Baltijas jūras reģionā padarīja tagadējās Latvijas un Igaunijas teritorijas par lielvalstu (PolijasLietuvas, Zviedrijas, Dānijas, Krievijas) cīņas objektu uz vairāk nekā divsimt gadiem. (S.Li.7.) - Ilgstošā atrašanās PolijasLietuvas varā noteica/veicināja katolicisma dominanti Latgalē. (S.Li.6.) - Vidzemē un Kurzemē nostiprinājās luterānisms/luterisms. (S.Li.6.) - Baznīca un reliģija atstāja iespaidu uz cilvēku garīgo pasauli un tradīcijām, kā arī sekmēja latviešu rakstu valodas attīstību. (S.Li.6., S.Li.7.) - KurzemesZemgales hercogistes vairāk nekā 200 gadus ilgā pastāvēšana (kaut arī lēnu attiecībās ar Poliju-Lietuvu) reprezentēja modernā valstiskuma aizmetņus tagadējās Latvijas teritorijā. (S.Li.3., S.Li.7.) - Sākot ar 16. gadsimtu, tagadējā Latvijas teritorijā sāka ieplūst arī citas reliģiskās un etniskās grupas: ebreji – KurzemesZemgales hercogistē un Latgalē, vecticībnieki – Latgalē, Kurzemē un vēlāk Rīgā. (S.Li.6., S.Li.7.)	- Analizē dažādus vēstures un informācijas avotus (t.sk. kartes) un skaidro Baltijas teritoriālo pārmaiņu iekšējos un ārējos cēloņus. - Formulē un pamato viedokli par lielvalstu un monarhu politiku katrā iekarotajā tagadējās Latvijas teritorijas daļā. - Salīdzina, kā dažādos avotos atainotas tradīcijas un informācija, pamato kopīgo un atšķirīgo.
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus, izveido laikraksta lappusi (18. gs. beigas), kurā izvērtē pārmaiņas Vidzemē, Latgalē un KurzemēZemgalē 16.–18. gs., lai atpazītu katra laikmeta kultūrai raksturīgās liecības, piemēram, zīmes un simbolus, un gūtu starpkultūru mijiedarbības pieredzi, lai skaidrotu dažādu kultūras atšķirību cēloņus un izpausmes. (=S.9.6.1.)	Attīsta ieradumu uz klausīt un iedziļināties dažādos viedokļos, sadarboties ar citiem. (Tikums – tolerance, vērtība – brīvība)
Jēdzieni: hercogiste.	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Kādas teritoriālas izmaiņas notika tagadējā Latvijas teritorijā pēc Livonijas kara?	Skola2030	8.3. Hercogistes un lielvalstu varas laiks Latvijas teritorijā	https://mape.gov.lv/catalog/materials/BD61B73B-B452-40D4-BA7F-1166BA2F78C5/view
	Tava klase	Teritoriālās pārmaiņas Latvijas teritorijā 16. –18. gs.	https://www.tavaklase.lv/video/teritorialas-parmainas-latvijas-teritorija-16-18-gs/
Kā noritēja dzīve muižā un zemnieku sētās?	Skolo.lv	Hercogistes un lielvalstu varas laiks Latvijas teritorijā. Izpēti muižu!	https://skolo.lv/course/view.php?id=159492&section=3
	Filmas.lv	Filmas skolās	https://www.filmas.lv/filmas-skolas/
Kas 16.–18. gadsimtā bija kopīgs un kas – atšķirīgs Latgalē, Kurzemē, Zemgalē un Vidzemē?	Valsts kanceleja	Ieskats Latvijas vēstures svarīgākajos jautājumos	https://www.mk.gov.lv/lv/media/76/download

Izdevniecību atbalsts

- Purēns, V. *Latvijas un pasaules vēsture 8. klasei*. Rīga: RaKa, 2021. 208 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Latvijas vēsture pamatskolai 2*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2012. 80 lpp.
- *Viduslaiku un jauno laiku vēstures atlants pamatskolai* (sast. A. Latišenka). Rīga: Zvaigzne ABC, 2000. 32 lpp.

8.4. Revolūcija un modernizācija

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12–14 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: ar Franču revolūcijas piemēra palīdzību skolēni mācās izprast jebkuras politiskas/sociālas revolūcijas būtību, tās pozitīvās un negatīvās izpausmes. Apgūst industrializācijas un modernizācijas jautājumus, lai saprastu, kāda mijiedarbība pastāv starp zinātni, tehnoloģijām un sabiedriskajiem procesiem.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Pārmaiņas sabiedriskajā dzīvē iespējamās gan ilgstošas un pakāpeniskas evolūcijas ceļā, gan straujā – revolucionārā veidā. (S.Li.7.) - Jebkura revolūcija sabiedrībai vienlaikus nes gan progresu un jaunas iespējas, gan postu un iznīcību. (S.Li.3., S.Li.7.) - Revolūcija parasti iznīcina pati savus izraisītājus un atbalstītājus. (S.Li.7.) - Revolūcijas un modernizācija lika pamatus mūsdienu modernajai sabiedrībai un tik straujajai zinātnes un tehnoloģiju attīstībai turpmāko divu gadsimtu garumā, kāda nebija vērojama visās iepriekšējās tūkstošgadēs. (S.Li.7.)	- Analizē valsts varas un pavalstnieku attiecības. - Vērtē valdnieku, politiķu un sabiedrībā nozīmīgu personu ietekmi uz sabiedrību. - Diskutē un aizstāv savu viedokli par revolūcijas nestajiem ieguvumiem un zaudējumiem. - Sakārto notikumus hronoloģiskā secībā, atliekot vairākus dažāda ilguma, paralēli notikušus vēstures procesus uz vienas laika līnijas. - Skaidro, kā un kāpēc zinātnes un tehnikas atklājumi ietekmēja vēstures gaitu Latvijā, Eiropā un pasaulē.
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Salīdzina cilvēku rīcības morālos un tiesiskos aspektus pēc taisnīguma, godīguma, atbildības un brīvprātības kritērijiem dažādās kultūrās un sabiedrībās. (S.9.2.1.) - Skaidro cilvēku līdztiesības un vienlīdzības principus. (S.9.2.3.)	- Attīsta ieradumu saudzīgi attiekties pret seniem tehnikas pieminekļiem. - Vēlme noskaidrot un saprast dažādu vecu tehnoloģiju, darbarīku vai detaļu kādreizējo pielietojumu.
Jēdzieni: revolūcija, terors, modernizācija, politiska partija, patriotisms, industrializācija, fabrika, urbanizācija.	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Kāpēc un kā izcēlās revolūcija Francijā?	Skola2030	8.4. Revolūcija un modernizācija	https://mape.gov.lv/catalog/materials/47F62275-55DE-4A5B-826E-BA48473A1949/view
	Tava klase	Lielā Franču revolūcija	https://www.tavaklase.lv/video/liela-francu-revolucija/
Ko mums vēsta Franču revolūcijas vadītāju likteņi un revolucionārie notikumi?	Skolo.lv	Revolūcijas un modernizācija	https://skolo.lv/course/view.php?id=159492&section=4
Kāpēc revolūcija attīstījās radikālisma virzienā?	Nacionālā enciklopēdija	Franču revolūcija	https://enciklopedija.lv/skirklis/2606-Fran%C4%8Du-revol%C5%ABcija
Kuri Franču revolūcijas un Napoleona laika jaunievedumi bija dzīvotspējīgi un tiek izmantoti arī mūsdienās?	Tavaklase.lv	Lielā Franču revolūcija	https://www.tavaklase.lv/video/liela-francu-revolucija/
Kā notika un kādas sekas radīja zinātnes un tehnikas progresā un sabiedrības attīstības mijiedarbība?	Tavaklase.lv	Rūpnieciskais apvērsums	https://www.tavaklase.lv/video/rupnieciskais-apversums/
	Skolo.lv	Atklājumu un izgudrojumu laikmets	https://skolo.lv/course/view.php?id=159492&section=4

Izdevniecību atbalsts

- Purēns, V. *Latvijas un pasaules vēsture 8. klasei*. Rīga: RaKa, 2021. 208 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Pasaules vēsture pamatskolai 3*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2014. 104 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Latvijas vēsture pamatskolai 3*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2013. 112 lpp.

8.5. Latviešu nācijas veidošanās

Ieteicamais laiks temata apguvei: 14–16 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: atklāt latviešu nācijas veidošanās procesus un iegūt izpratni par nacionālās apziņas nozīmi, sagatavojot un prezentējot virtuālu izstādi par jaunlatviešu kustību un tās dalībnieku veikumu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Kad latvieši bija ieguvuši lielāku saimniecisko brīvību, viņiem radās iespēja iegūt izglītību un kļūt ekonomiski neatkarīgākiem/turīgākiem. - Tā kā politiskā darbība Krievijas impērijā bija ierobežota, galvenie latviešu nācijas tapšanas procesi bija saistīti ar nacionālās kultūras izkopšanu. - Jaunlatviešu kustība veicināja latviešu nacionālās pašapziņas veidošanos.	- Veido patstāvīgu, informācijas un vēstures avotos balstītu viedokli par izglītības lomu un nozīmi nacionālās apziņas veidošanā, pamato un aizstāv to diskusijā. - No dažādiem avotiem atlasa, apkopo un izvērtē informāciju par jaunlatviešiem. Izvērtē un pamato šīs informācijas drošticamību. - Salīdzina divus vai vairākus vēstures notikumus ar līdzīgām pazīmēm (piemēram, 1905. gada revolūciju un Franču revolūciju).
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Skaidro tuvākajā apkaimē notikušās pārmaiņas jaunlatviešu kustības un 1905. gada notikumu laikā, lai secinātu, ka ikkatra indivīda piedzīvotie notikumi pagātnē ir saistīti ar notikumiem Latvijā un pasaulē. Veido ceļvedi ekskursijas maršrutam, analizējot pārmaiņas ietekmējošus faktorus. Saskata, atklāj un analizē cēloņsakarības vēstures procesos un izmanto tās sabiedrisko procesu skaidrošanai. (S.9.7.1.)	Attīsta ieradumu būt zinātkāram un intelektuāli atvērtam, pētot personību veikumu nacionālās pašapziņas nostiprināšanā. (Tikums – gudrība, vērtība – Latvijas valsts)
Jēdzieni: jaunlatvieši, autonomija, nacionālisms, sociālisms, nācija.	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Kādas bija dzimtbūšanas atcelšanas sekas?	Skola2030	8.5. Latviešu nācijas veidošanās	https://mape.gov.lv/catalog/materials/300815EF-48CF-46FA-9716-BB26B9634395/view
	Tavaklase.lv	Latviešu nācijas veidošanās	https://www.tavaklase.lv/video/latviesu-nacijas-veidosanas/
	Skolo.lv	Latviešu nācijas veidošanās	https://skolo.lv/course/view.php?id=159492&section=5
	Filmas.lv	Filmas skolās	https://www.filmas.lv/filmas-skolas/
Kā aizsākās jaunlatviešu darbība?	Tavaklase.lv	Jaunlatviešu darbības virzieni	https://www.tavaklase.lv/video/jaunlatviesu-darbibas-virzieni/
Ko jaunlatvieši paveica?	Skola2030	Virtuālās izstādes "Jaunlatviešu gaitas un nozīme" veidošana	https://mape.gov.lv/catalog/materials/300815EF-48CF-46FA-9716-BB26B9634395/view?preview=C97EBBC8-421A-4530-B165-7C91B4B0EAD5
Kādi bija 1905. gada revolūcijas cēloņi un sekas?	Latvijas Okupācijas muzejs	Latviešu nācijas veidošanās un Latvijas valsts nodibināšana līdz 1918. gadam	Latvijas Okupācijas muzejs → Skolām → Mācību materiāli → Latvijas vēstures pārskati → Latvijas valsts pamati
	Filmas.lv	Filmas skolās	https://www.filmas.lv/filmas-skolas/

Izdevniecību atbalsts

- Purēns, V. *Latvijas un pasaules vēsture 8. klasei*. Rīga: RaKa, 2021. 208 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Pasaules vēsture pamatskolai 3*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2014. 104 lpp.
- Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Latvijas vēsture pamatskolai 3*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2013. 112 lpp.
- *Latvijas vēstures atlants*. Rīga: Karšu izdevniecība "Jāņa sēta", 2012. 80 lpp.